

DE VIJFDE-COLONNE-PANIEK

op 10 mei hadden sommige officieren hun distinctieven afgelegd – op de 11de gebeurde hier en daar hetzelfde. Soms was daar het gevolg van dat de betrokken officieren door anderen die hen niet kenden, voor Vijfde Colonnisten gehouden werden. Want (die indruk kreeg men) die Vijfde Colonne bevond zich nagenoeg overal. Aan elk z.g. vreemd verschijnsel knoopte menigeen aanstonds een onheilspellende conclusie vast; angst kleurde de waarnemingen. Schitterde een raam in de zon, dan werd ‘een lichtsignaal gegeven’.¹ Een kaarslantaarn die in de hal van hotel ‘Huis ter Duin’ in Noordwijk stond te flakkeren, werd ook al voor een bron van ‘lichtsignalen’ gehouden.² In Rotterdam werden op 11 mei enkele zeilen die burgers op het dak van hun huis gelegd hadden om het uitstralen van licht te verhinderen (in het gehele land moest men van 10 mei af ‘verduisteren’, zoals dat heette), voor ‘waarschuwingsslappen voor vliegtuigen’ gehouden – een hele patrouille karabiniers van de politie werd er op afgezonden.³ Elders in Rotterdam had een burger de luiken voor zijn ramen gesloten; meteen werd verteld dat uit zijn huis geschoten was. Uit een badkamer woei stoom naar buiten – dat pand werd door militairen onder vuur genomen.⁴ Weer een andere Rotterdamse karabiniers-patrouille moest op 13 mei in een huis aan de Coolsingel inbreken waar, op zolder, ‘een zware mitrailleur in stelling was gebracht . . . . Het onderzoek leerde dat de mitrailleurmonding een ring was van een vlaggestok.’⁵

Zo werden af en toe corrigerende waarnemingen gedaan, maar die drongen naar verhouding slechts tot weinigen door. Vooral onder de militairen in de grote steden waren er velen die door angst beheerst werden. Overal lag, meenden zij, de Vijfde Colonne op de loer, nergens voelden zij zich veilig. Viel het deksel van een bakkerskar dicht, dan werd de klap, die in normale omstandigheden nauwelijks opgemerkt zou zijn, door wie het deksel niet had zien vallen, voor een schot gehouden. Kwam dan toevallig een militaire patrouille langs (en er werd op grond van de Vijfde-Colonne-berichten intensief gepatrouilleerd), dan begon zij menigmaal in het wilde weg te schieten; gevolg was dat andere patrouilles in de buurt, de schoten horend, meenden dat de Vijfde Colonne in volle actie was. Zagen die patrouilles in een bepaald huis kogels inslaan, dan dachten zij dat tevoren blijkbaar uit dat huis gevuurd was – soms werden ook de stofwolkjes van die inslaande kogels voor kruitdamp uit afgevuurde wapenen gehouden, en niet zeldzaam waren de gevallen waarin twee of meer patrouilles, onkundig van elkaars bewe-

¹ C. C. Küpfer: *Nederlands vliegers in het vuur*, p. 24. ² III-2-RA, 25 augustus 1939-14 juli 1940 (1950), p. 30. ³ H. de Jong: *De Rotterdamse politie gedurende de oorlogsjaren 1939-1945*, p. 120-21. ⁴ A.v., p. 113-14. ⁵ A.v., p. 135.